Lietas arhīva Nr. A42-00889-23/23
ECLI:LV:ADRJRIT:2023:0524.A420282922.2.S

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS

S P R I E D U
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rīgā 2023.gada 24.maijā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese R.Migla,

piedaloties pieteicējam /pers. D/ un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvei /pers. E/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. D/ pieteikuma par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējam pārrēķinātu vecuma pensiju no 1998.gada 7.jūlija, un mantisko zaudējumu 7000,00 *euro* apmērā par laikus nesaņemto pensiju atlīdzinājumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – aģentūra vai atbildētāja) Rīgas pilsētas Zemgales filiāle, izskatot pieteicēja /pers. D/ 1998.gada 14.jūlijā iesniegto iesniegumu, ar 1998.gada 7.augusta rīkojumu Nr.422/1 (turpmāk – rīkojums Nr.422/1) nolēma piešķirt pieteicējam vecuma pensija no /datums/uz mūžu. Ar 1998.gada 25.novembra rīkojumu Nr.1 un 1999.gada 10.decembra rīkojumu Nr.985/1 nolemts veikt pensijas pārrēķinu.

Pieteicējs ar 2022.gada 21.jūnija iesniegumu vērsās aģentūras Rīgas pilsētas Zemgales nodaļā, lūdzot pārrēķināt viņa apdrošināšanas stāžu un pensiju atbilstoši pārrēķinātajam stāžam (ievērojot likuma "Par valsts pensijām" 26.panta ceturtās daļas 2.punkta nosacījumus), izmaksāt neizmaksāto pensiju, tostarp par visiem iepriekšējiem gadiem, kā arī izmaksāt zaudējuma atlīdzību 7000,00 *euro* apmērā un sniegt atbildi pēc būtības.

Ar aģentūras Rīgas pilsētas Zemgales nodaļas 2022.gada 21.jūlija lēmumu Nr.22/1972944 nolemts pārrēķināt pieteicējam valsts vecuma pensiju sakarā ar apdrošināšanas stāža pārskatīšanu (par periodu no 1991.gada 1.janvāra līdz 1991.gada 15.novembrim) 378,06 *euro* mēnesī no 2020.gada 1.aprīļa līdz 2020.gada 30.septembrim, 397,42 *euro* mēnesī no 2020.gada 1.oktobra līdz 2021.gada 30.septembrim un 416,46 *euro* mēnesī no 2021.gada 1.oktobra līdz turpmākam (turpmāk – sākotnējais lēmums Nr.1).

Ar aģentūras Rīgas pilsētas Zemgales nodaļas 2022.gada 21.jūlija lēmumu Nr.22/1973697 nolemts pārrēķināt piemaksu pie vecuma pensijas par apdrošināšanas stāžu līdz 1995.gada 31.decembrim 36 gadiem 38,52 *euro* apmērā no 2020.gada 1.aprīļa līdz 2020.gada 30.septembrim, 39,96 *euro* apmērā no 2020.gada 1.oktobra līdz 2021.gada 30.septembrim un 41,76 *euro* apmērā no 2021.gada 1.oktobra līdz turpmākam (turpmāk – sākotnējais lēmums Nr.2).

Savukārt ar aģentūras Rīgas pilsētas Zemgales nodaļas 2022.gada 21.jūlija lēmumu Nr.22/1974133 nolemts:

1) pārrēķināt valsts vecuma pensiju sakarā ar uzkrāto pensijas kapitālu periodā pēc pensijas piešķiršanas vai pārrēķināšanas (par periodu no 1999.gada 1.septembra līdz 1999.gada 30.septembrim) 374,08 *euro* mēnesī no 2020.gada 1.marta līdz 2020.gada 31.martam, 383,16 *euro* mēnesī no 2020.gada 1.aprīļa līdz 2020.gada 30.septembrim, 402,78 *euro* mēnesī no 2021.gada 1.oktobra līdz 2021.gada 30.septembrim, 422,07 *euro* mēnesī no 2021.gada 1.oktobra līdz turpmākam;

2) turpināt izmaksāt piemaksu pie vecuma pensijas par apdrošināšanas stāžu līdz 1995.gada 31.decembrim 37,45 *euro* mēnesī no 2020.gada 1.marta, 38,52 *euro* mēnesī no 2020.gada 1.aprīļa, 39,96 *euro* mēnesī no 2020.gada 1.oktobra un 41,76 *euro* mēnesī no 2021.gada 1.oktobra uz mūžu (turpmāk – sākotnējais lēmums Nr.3) (turpmāk visi kopā – sākotnējie lēmumi).

[2] Nepiekrītot sākotnējiem lēmumiem, pieteicējs tos apstrīdēja aģentūras direktorei.

Ar aģentūras direktores p.i. 2022.gada 28.septembra lēmumu Nr.22/2471782 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) nolemts:

1) atstāt negrozītu sākotnējo lēmumu Nr.3;

2) atcelt sākotnējo lēmumu Nr.1 un sākotnējo lēmumu Nr.2 daļā par pārrēķināšanas datumu;

3) uzdot aģentūras Rīgas pilsētas Zemgales nodaļai pārrēķināt pieteicējam no 2020.gada 1.marta vecuma pensiju un piemaksu pie pensijas, ieskaitot apdrošināšanas stāžā darba periodu no 1991.gada 1.janvāra līdz 1991.gada 15.novembrim;

4) atteikt izmaksāt zaudējuma atlīdzību 7000,00 *euro* apmērā.

Secīgi ar aģentūras Zemgales nodaļas 2022.gada 11.novembra lēmumu Nr.22/2851809 pārrēķināta piemaksa pie vecuma pensijas par apdrošināšanas stāžu līdz 1995.gada 31.decembrim 36 gadiem no 2020.gada 1.marta; ar lēmumu Nr.22/2851898 pārrēķināta valsts vecuma pensija sakarā ar uzkrāto pensijas kapitālu periodā pēc pensijas piešķiršanas vai pārrēķināšanas no 2020.gada 1.marta; ar lēmumu Nr.22/2851594 pārrēķināta valsts vecuma pensija sakarā ar apdrošināšanas stāža pārskatīšanu no 2020.gada 1.marta.

[3] Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicēja pieteikums, kurā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[3.1] Pieteicējs konstatējis, ka jau no /datums/(pensijas piešķiršanas dienas) ir saņēmis būtiski samazinātu pensiju, jo rīkojumā Nr.422/1 atklāja

pārrakstīšanās kļūdu apdrošināšanas stāža aprēķinā, kas līdz šim nav izlabota (lūgumi izlabot pārrakstīšanās kļūdas ir ignorēti). Proti, pēc ieraksta – darbs izbeigts 1990.gada 31.decembrī – ir ieraksts – darbs uzsākts 1991.gada 1.decembrī. Līdz ar to darba stāžā nav iekļauti 11 mēneši, lai gan faktiski darba grāmatiņā šāda pārtraukuma nav. Arī nākamie ieraksti ir kļūdaini. Pieteicēja darba stāžs /Nosaukums/ (turpmāk – */Nosaukums/*) ir no 1989.gada 4.septembra līdz 1991.gada 15.novembrim, bet SIA "*/Nosaukums A/*" no 1991.gada 19.novembra (nevis no 1991.gada 1.decembra) līdz 1994.gada 28.aprīlim.

Pieteicēja kopējais apdrošināšanas stāžs ir vairāk kā 40 gadi.

[3.2] Pārsūdzētais lēmums ir prettiesisks, materiālo un procesuālo tiesību normām neatbilstošs, pamatojoties uz turpmāko.

[3.2.1] Aģentūra patvaļīgi apvienoja un izskatīja kā iesniegumu pieteicēja 2022.gada 22.augusta sūdzību ar trīs iesniegumiem par sākotnējo lēmumu apstrīdēšanu, tādējādi pārkāpjot Iesniegumu likuma 5.panta piekto daļu.

[3.2.2] Pieteicējs uzskata, ka aģentūra pilnībā ignorējusi un nav sniegusi nekādus apsvērumus par pieteicēja 2022.gada 22.augusta sūdzībā aģentūras direktoram minētajiem administratīvā procesa jautājumiem – 2020.gada 17.marta vēstules pielikumā norādītajiem, neizsniegtajiem dokumentiem un būtiski atšķirīgajām izdrukām par pieteicēja apdrošināšanas stāžu; pieteicēja patstāvīgi veikto apdrošināšanas stāža aprēķinu; aģentūras nolaidīgo un bezatbildīgo rīcību, atkārtoti sagatavojot dokumentus ar būtiskām kļūdām, un bezdarbību, rūpīgi nepārbaudot pieteicēja darba stāžu no pensijas piešķiršanas dienas; iespēju izlabot acīmredzamās pārrakstīšanās kļūdas. Līdz ar to atbildētājas rīcība ir prettiesiska.

[3.2.3] Pārsūdzētajā lēmumā nepareizi norādīts, ka pieteicēja iesniegums saņemts 2022.gada 29.augustā.

[3.2.4] Pieteicējs nevarēja apstrīdēt rīkojumus aģentūras vainas dēļ. Proti, rīkojumu Nr.422/1 un 1998.gada 25.novembra rīkojumu Nr.1 pieteicējs saņēma tikai 2022.gada 27.jūlijā. Tajos nav norādes kur un kādā termiņā tos var apstrīdēt vai pārsūdzēt. Savukārt 1999.gada 10.decembra rīkojumu Nr.985/1 pieteicējs nav saņēmis. Aģentūras atsauce uz Administratīvā procesa likuma 76.panta ceturto daļu un 79.panta pirmo daļu attiecībā uz 1998.gada un 1999.gada izdotajiem rīkojumiem ir absurda, jo attiecīgais likums vēl nebija stājies spēkā.

[3.2.5] 2022.gada 21.jūnija iesniegumā pieteicējs nelūdza pārrēķināt pensiju, ieskaitot apdrošināšanas stāžā periodu no 1991.gada 1.janvāra līdz 1991.gada 15.novembrim, bet gan sniegt atbildi pēc būtības, kas nav izdarīts.

[3.2.6] Pieteicējs uzsver, ka nav iesniedzis iesniegumu un dokumentus pensijas palielināšanai saistībā ar apdrošināšanas iemaksu papildināšanu par periodu pēc pensijas piešķiršanas. Aģentūra nepamatoti atsaucas uz likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 38.punktu, 25.panta otrās daļas 1.punktu un 24.panta pirmo daļu.

Pieteicējam nav uzkrāti likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 38.punktā minētie apdrošināšanas periodi, kuri nav ņemti vērā pensijas aprēķināšanā, un pensija nav pārrēķināma šā likuma 25.panta otrās daļas 1.punktā noteiktajos termiņos. Pieteicējam pensija pārrēķināma nevis no 2020.gada 1.marta un 2020.gada 1.aprīļa, bet gan no 1998.gada 7.jūlija.

Ievērojot minēto, aģentūra nav pārrēķinājusi pensiju un piemaksu pie pensijas atbilstoši tiesību normām.

Tiesības ieskaitīt pieteicēja apdrošināšanas stāžā periodu no 1991.gada 1.janvāra līdz 15.novembrim ir noteiktas Administratīvā procesa likuma 72.pantā.

[3.3] Mantiskais zaudējums 7000,00 *euro* apmērā pieteicējam radies saistībā ar ilgstoši nesaņemto pensiju (aģentūras nolaidības un bezdarbības dēļ), naudas vērtības krituma rezultātā, un saistībā ar aģentūras prettiesisko faktisko rīcību un bezdarbību. Saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmo daļu pieteicējam ir radušās tiesības uz atlīdzinājumu, jo starp aģentūras prettiesisko rīcību un pieteicējam nodarīto zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība.

Pieteicējs atsaucas uz Senāta 2007.gada 8.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-431/2007 9.-10.punktu un lietā Nr.SKA-430/2007 16.-17.punktu.

[4] Tiesai iesniegtajā rakstveida paskaidrojumā aģentūra pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā minētajiem argumentiem.

[4.1] Paskaidro, ka lietā nav pieļauta ne pārrakstīšanās, ne matemātiskā aprēķina kļūda.

[4.2] No 2005.gada 1.aprīļa likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 26.pants paredz, ka no 1991.gada 1.janvāra līdz 2001.gada 13.martam (ieskaitot) persona ir sociāli apdrošināta, sākot ar dienu, kad tā ieguvusi darba ņēmēja statusu, neatkarīgi no tā, vai faktiski ir veiktas obligātās iemaksas (sociālais nodoklis). Tas nozīmē, ka ir mainījies tiesiskais regulējums no 2005.gada 1.aprīļa, un, neskatoties uz to, ka darba devējs nav veicis valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas, tad šādu darba periodu ir pamats ieskaitīt apdrošināšanas stāžā. Taču tas nenozīmē, ka pārrēķins ir jāveic no pensijas piešķiršanas dienas, jo šai normai nav piešķirts atpakaļejošs spēks.

[4.3] Atbilstoši pārsūdzētajam lēmumam 2022.gada 11.novembrī Zemgales nodaļa pārrēķināja pieteicēja vecuma pensiju un piemaksu pie pensijas.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 81.panta piekto daļu apstrīdētais administratīvais akts iegūst savu galīgo noformējumu tādā veidā, kādā tas noformēts lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu. Šādā veidā tas ir izpildāms un to var pārsūdzēt tiesā.

[4.4] Pārsūdzētais lēmums ir tiesisks un pamatots, līdz ar to nav pamata mantisko zaudējumu atlīdzināšanai. Turklāt pensijas pārrēķina datums ir noteikts labvēlīgāks, ņemot vērā 2020.gada 2.marta iesniegumu, neskatoties uz to, ka pieteicējs ir lūdzis pensijas pārrēķinu sakarā ar apdrošināšanas stāžā neieskaitīto periodu 2022.gada 22.jūnijā.

[5] Administratīvajā rajona tiesā saņemtajā pieteicēja lūgumā norādīts, ka aģentūra ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 185.panta pirmo daļu. Pieteicējs lūdz atcelt aģentūras Rīgas pilsētas Zemgales nodaļas 2022.gada 11.novembra lēmumus un izvērtēt to tiesiskumu.

[6] Tiesas sēdē pieteicējs pieteikumu uzturēja, pamatojoties uz pieteikumā norādītajiem argumentiem un iesniedza papildu paskaidrojumus, kuros norādīts, ka strīda pamatā ir acīmredzama pārrakstīšanās kļūda rīkojumā Nr.422/1 (norādīts kļūdains darba uzsākšanas datums – 1991.gada 1.decembris). Atbilstoši ierakstiem darba grāmatiņā jābūt ierakstītam – darba periods no 1991.gada 1.janvāra līdz 1991.gada 15.novembrim un no 1991.gada 19.novembra līdz 1994.gada 28.aprīlim. Aģentūra pastāvīgi ignorē kļūdaino datumu un nepatiesi apgalvo, ka par periodu no 1991.gada 1.janvāra līdz 1991.gada 15.novembrim darba devējs */Nosaukums/* nav maksājis sociālo nodokli, tāpēc tas nav ieskaitīts apdrošināšanas stāžā. Latvijas Nacionālā arhīva Personāla dokumentu valsts arhīva 2022.gada 22.decembrī izsniegtā pieteicēja personīgā konta kartīte pierāda, ka */Nosaukums/* no pieteicēja gabaldarbā aprēķinātās samaksas 1991.gadā ir ieturēts ienākuma nodoklis. Tāpat aģentūras 2023.gada 8.marta izziņa pierāda, ka */Nosaukums/* ir veicis sociālā nodokļa maksājumus par 1991.gadu.

Aģentūra ir pieļāvusi bezdarbību, jo nav uzlikusi tās nodaļai nevienu pienākumu atbilstoši pieteicēja 2022.gada 22.augusta sūdzībai. Tāpat sākotnējie lēmumi pieņemti tikai 2022.gada 21.jūlijā, nevis mēneša laikā no iesnieguma (iesniegts 2020.gada 12.martā) saņemšanas dienas.

[7] Tiesas sēdē aģentūras pārstāve pieteikumu neatzina, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā un paskaidrojumos norādīto.

Motīvu daļa

[8] Iesnieguma likuma 2.panta pirmā daļa nosaka kārtību, kādā privātpersona iesniedz un iestāde vai privātpersona, kas īsteno valsts pārvaldes uzdevumus (turpmāk — iestāde), izskata dokumentu, kurā ietverts iestādes kompetencē esošs lūgums, sūdzība, priekšlikums vai jautājums (turpmāk — iesniegums), un atbild uz to, kā arī nosaka kārtību, kādā iestāde pieņem apmeklētājus. Minētā panta otrā daļa noteic, ka šis likums neattiecas uz iesniegumiem, kuriem saskaņā ar likumu noteikta cita izskatīšanas kārtība.

Tātad Iesniegumu likums ir attiecināms uz visiem tiem gadījumiem, kad privātpersona vēršas iestādē ar lūgumu, sūdzību, priekšlikumu vai jautājumu, kas ietilpst attiecīgās iestādes kompetences jomā, un iesnieguma izskatīšanu neregulē kāds cits likums.

Ņemot vērā, ka iesniegumi var būt ļoti dažādi, to izskatīšanas kārtība, atkarībā no konkrētā iesnieguma būtības un iesniedzēja mērķa, kuru tas vēlējies sasniegt, iesniedzot iesniegumu, ir regulēta dažādos likumos. Piemēram, tādu iesniegumu izskatīšanu, kuru mērķis ir panākt, ka iestāde valsts pārvaldes jomā iesniedzējam rada konkrētas tiesiskās sekas, regulē Administratīvā procesa likums (*Senāta 2021.gada 21.maija lēmuma lietā Nr. SKA-932/2021 12.punkts*).

2022.gada 21.jūnija iesniegumā pieteicējs lūdz aģentūru pārrēķināt apdrošināšanas stāžu, atbilstoši tam pārrēķināt pensiju un izmaksāt arī par visiem iepriekšējiem gadiem, un izmaksāt zaudējumu atlīdzību (*lietas 87.-90.lapa*). Tātad pieteicēja mērķis, vēršoties aģentūrā, ir nevis līdzdarboties valsts pārvaldē Iesnieguma likuma izpratnē, bet gan panākt konkrētu tiesisko seku iestāšanos – lielākas pensijas pārrēķinu un saņemšanu, ko var panākt ar labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Līdz ar to aģentūra, izskatot lūgumu pēc būtības, gan sākotnējo lēmumu, gan pārsūdzētā lēmuma pieņemšanā pamatoti ir piemērojusi Administratīvā procesa likuma normas. Konkrētajā gadījumā Iesnieguma likuma normas nav piemērojamas.

[9] Sociālo tiesību jomā, lemjot par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tiesai ir jāvērtē tā tiesību norma, kas bija spēkā brīdī, kad persona ar iesniegumu par šā labuma saņemšanu bija vērsusies iestādē. Senāts jau agrāk ir skaidrojis, ka sociālo tiesību jomā šāda pieeja ir attaisnojama kā izņēmums, jo tiesiskās situācijas vēlāka maiņa (tiesību normas grozīšana vai izslēgšana) neietekmē tās tiesības, kuras personai bija brīdī, kad viņa ar iesniegumu par šā labuma saņemšanu vērsās iestādē (sal., piemēram, *Senāta 2007.gada 8.novembra sprieduma lietā Nr. SKA-430/2007 (A42414505) 21.punkts, 2009.gada 6.novembra sprieduma lietā Nr. SKA-334/2009 (A42480805) 11.punkts*).

Tādejādi, lemjot par pensijas apmēra pārrēķina iespējamību no /datums/(pensijas piešķiršanas dienas), ir piemērojamas tieši Administratīvā procesa likuma normas, kas ir spēkā iesnieguma iesniegšanas brīdī 2022.gada 21.jūnijā. Līdz ar to aģentūra pamatoti atsaucās uz Administratīvā procesa likuma 76.panta ceturto daļu un 79.panta pirmo daļu attiecībā uz 1998.gadā un 1999.gadā izdotajiem rīkojumiem.

Saskaņā ar minētajām normām administratīvo aktu var apstrīdēt viena mēneša laikā no tā spēkā stāšanās dienas, bet, ja rakstveidā izdotajā administratīvajā aktā nav norādes, kur un kādā termiņā to var apstrīdēt, — viena gada laikā no tā spēkā stāšanās dienas. Ja administratīvais akts šā likuma 79.pantā noteiktajā termiņā nav apstrīdēts, tas kļūst neapstrīdams.

Ņemot vērā minēto, rīkojums Nr.422/1, 1998.gada 25.novembra rīkojums Nr.1 un 1999.gada 10.decembra rīkojums Nr.985/1 ir kļuvuši neapstrīdami un tos pārskatīt vairs nevar.

[10] Nav pamatots pieteicēja viedoklis, ka minētie rīkojumi būtu pārskatāmi saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 72.panta pirmo daļu, ka iestāde jebkurā laikā administratīvā akta tekstā var izlabot acīmredzamas pārrakstīšanās vai matemātiskā aprēķina kļūdas, kā arī citas kļūdas un trūkumus, ja tas nemaina lēmuma būtību.

Ar kļūdu labošanu minētā panta izpratnē saprotama tādu acīmredzamu pārrakstīšanās vai matemātiskā aprēķina kļūdu labošana, kas nemaina lēmuma būtību.

Acīmredzamu kļūdu labošana nav administratīvais akts. Kļūdu labošanas rezultātā spēkā paliek sākotnējais administratīvais akts ar uzlabotu formulējumu. Kļūdas labošana nav apstrīdama un pārsūdzama. Tā nav jāpamato un dalībnieki iepriekš nav jāuzklausa. Tas ir tāpēc, ka šādi labojumi pēc būtības personas tiesisko stāvokli nemaina (sk. *J. Briede. 72.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Sagatavojis autoru kolektīvs Dr. iur. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra,, 720.lpp.*).

Pieteicējs ar kļūdu labošanu vēlas rīkojumu Nr.422/1, 1998.gada 25.novembra rīkojumu Nr.1 un 1999.gada 10.decembra rīkojumu Nr.985/1 izmaiņu pēc būtības – lielāku pensijas aprēķinu, taču šādam mērķim, kā jau norādīts, tāds tiesību institūts kā acīmredzamu iestādes lēmumā pieļauto kļūdu labošana nav izmantojams. Šāds strīds bija risināms, pieteicējam apstrīdot un pārsūdzot minētos rīkojumus tolaik, kad tie tika izdoti.

[11] Likuma "Par valsts pensijām" 9.panta pirmā daļa noteic, ka valsts pensijas apmērs ir atkarīgs no apdrošināšanas stāža, kurā ieskaitāmi mēneši, kuros veiktas vai bija jāveic apdrošināšanas iemaksas attiecīgajam sociālās apdrošināšanas veidam.

Minētā panta otrās daļas 1.punkta a) apakšpunkts noteic, ka apdrošināšanas stāžu veido apdrošināšanas iemaksu periodi, kuru laikā persona bijusi obligāti sociāli apdrošināmā persona kā darba ņēmējs, kurš normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā bija reģistrēts sociālās apdrošināšanas iemaksu administrācijā un par kuru veiktas vai bija jāveic apdrošināšanas iemaksas.

Lietā nav strīda, ka, piešķirot pensiju 1998.gada 7.jūlijā, apdrošināšanas stāžā nav iekļauts darba periods /Nosaukums/no 1991.gada 1.janvāra līdz 1991.gada 15.novembrim (*lietas 21.-22.,79.-80.lapa*).

Kā norādīts pārsūdzētajā lēmumā, minētais periods nav ieskaitīts, jo darba devējs */Nosaukums/*nav veicis apdrošināšanas iemaksas (*lietas 70.lapas otra puse*).

Kā pierādījumu tam, ka /Nosaukums/ir veicis sociālā nodokļa maksājumus par 1991.gadu, pieteicējs lietā iesniedzis aģentūras Iemaksu nodaļas izziņu, kas apstiprina, ka */Nosaukums/* (no 1992.gada 1.janvāra nomainīts nosaukums uz /Nosaukums B/) veicis apdrošināšanas iemaksas par 1991.gadu (*lietas 122.lapa*).

Minētā izziņa sagatavota pēc pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas 2023.gada 8.martā, kad pieteicējs no Latvijas Nacionālā arhīva Personāla dokumentu valsts arhīva bija saņēmis 2022.gada 22.decembra Arhīva izziņu par to, ka /Nosaukums C/ pavēlēs par personālsastāvu ir ziņas, ka pieteicējs pieņemts darbā par /amats/ 1989.gada 4.septembrī un atbrīvots no darba 1991.gada 15.novembrī (*lietas 123.lapa*).

Saskaņā ar likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 38.punktu, ja personai no 1991.gada 1.janvāra līdz 2001.gada 13.martam ir uzkrāti šā likuma 9.panta otrās daļas 1.punkta "a" apakšpunktā un šo pārejas noteikumu 2.punkta 1., 2. un 3.apakšpunktā minētie apdrošināšanas periodi, kuri nav ņemti vērā pensijas aprēķināšanā, pensija, pamatojoties uz pensijas saņēmēja iesniegumu, pārrēķināma šā likuma 25.panta otrās daļas 1.punktā noteiktajos termiņos.

Tātad gadījumos, ja periodā no 1991.gada 1.janvāra līdz 2001.gada 13.martam pensijas aprēķināšanā nav ņemti vērā apdrošināšanas periodi, tie ir pārrēķināmi, pamatojoties uz pensijas saņēmēja iesniegumu. Pieteicējs šādu iesniegumu aģentūrā iesniedzis 2022.gada 21.jūnijā (*lietas 87.-90.lapa*). Tiesas vērtējumā šāda neprecīza (saīsināta) darba devēja nosaukuma norādīšana darba grāmatiņā – */Nosaukums/*(*lietas 97., 112.lapa*) varēja radīt situāciju, kad nav konstatējama apdrošināšanas iemaksu veikšana darba devēja vārdā. Uzņēmuma pilnu nosaukumu, kā minēts arhīva izziņā ?

/Nosaukums C/, pieteicējs nav minējis. Norādāms, ka iestāde lēmumu pieņem, pamatojoties uz personas iesniegtajiem dokumentiem.

Neskatoties uz minēto, aģentūra šo darba periodu ir ieskaitījusi apdrošināšanas stāžā, pamatojoties uz likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 26.pantu, ka no 1991.gada 1.janvāra līdz 2001.gada 13.martam (ieskaitot) persona ir sociāli apdrošināta, sākot ar dienu, kad tā ieguvusi darba ņēmēja statusu, neatkarīgi no tā, vai faktiski ir veiktas obligātās iemaksas (sociālais nodoklis) (spēkā no 2005.gada 1.aprīļa).

Turklāt, izvērtējot 2022.gada 21.jūnija iesniegumu un apdrošināšanas stāžā iekļaujot darbu */Nosaukums/*no 1991.gada 1.janvāra līdz 1991.gada 15.novembrim un pārrēķinot pensiju, aģentūra vadījusies nevis no likuma "Par valsts pensijām" 25.panta otrās daļas 1.punktā noteiktajiem termiņiem, bet lēmusi pieteicējam vēl labvēlīgāk, veicot perioda ieskaitīšanu un pensijas pārrēķinu no 2020.gada 1.marta (*lietas 71.lapa*).

[12] Nav pamatots pieteicēja viedoklis, ka par */Nosaukums/* darba perioda ieskaitīšanu apdrošināšanas stāžā aģentūrai vajadzēja lemt jau pēc 2020.gada 12.marta iesnieguma saņemšanas. Minētajā iesniegumā pieteicējs lūdz iekļaut darba stāžā tikai obligātā dienesta periodu (*lietas 23.lapa*).

Izskatot minēto iesniegumu, aģentūra ir norādījusi, ka obligātā dienesta periods no /datums/līdz /datums/ir jau ieskaitīts pieteicēja apdrošināšanas stāžā no /datums/– vecuma pensijas piešķiršanas brīdi (*lietas 28.lapa*).

Var piekrist pieteicējam, ka minētajā atbildē ir nekorekti norādīts "uz vecuma piešķiršanas brīdi", taču vārdus sasaistot ar datumu ? 1998.gada 7.jūliju, ir saprotams, ka ir izlaists viens vārds un domāts ir vecuma pensijas piešķiršanas brīdis. To, ka obligātā militārā dienesta periods no /datums/līdz /datums/ir iekļauts apdrošināšanas stāžā, apliecina arī izdrukas no aģentūras informatīvās sistēmas (*lietas 29., 30.lapa*).

[13] Tiesa vērš aģentūras uzmanību uz pieteicēja norādīto, ka atbilstoši ierakstam darba grāmatiņā darbs SIA "*/Nosaukums A/*" uzsākts 1991.gada 19.novembrī (nevis 1991.gada 1.decembrī) atbilstoši 1991.gada 19.novembra pavēlei Nr.183 (*lietas 97.lapa*).

Lai arī minētais neietekmē izskatāmās lietas pensijas apmēra lielumu (likuma „Par valsts pensijām" 1.panta 1.punkts noteic, ka apdrošināšanas stāžs ir pilnos gados izteikts laika periods), tiesa vērš aģentūras uzmanību uz neprecizitāti apdrošināšanas stāža uzskaitē.

[14] Pieteicējs lūdz atzīt par prettiesisku arī aģentūras faktisko rīcību. Tiesa norāda, ja administratīvā procesa galarezultātā jābūt sagaidāmam administratīvajam aktam (tātad tiesību aktam), atsevišķas iestādes darbības vai bezdarbības šā procesa ietvaros neveido patstāvīgu faktisko rīcību (sk. *Višķere I. 89. panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Dr.iur. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 891.-892. lpp.; Senāta 2007.gada 31.augusta sprieduma lietā Nr. SKA-369/2007 9. punktu)*.

Izskatāmajā lietā pieteikuma priekšmets ir labvēlīgāka administratīvā akta izdošana – vecuma pensijas apmēra pārrēķināšana.

[15] Aģentūra ar pārsūdzēto lēmumu atcēla sākotnējo lēmumu Nr.1 un sākotnējo lēmumu Nr.2 daļā par pārrēķināšanas datumu un uzdeva aģentūras Rīgas pilsētas Zemgales nodaļai pārrēķināt pieteicējam no 2020.gada 1.marta vecuma pensiju un piemaksu pie pensijas, ieskaitot apdrošināšanas stāžā darba periodu no 1991.gada 1.janvāra līdz 1991.gada 15.novembrim (*lietas 70.-71.lapa*).

Izpildot uzlikto pienākumu, ar aģentūras Zemgales nodaļas 2022.gada 11.novembra lēmumu Nr.22/2851809 pārrēķināta piemaksa pie vecuma pensijas par apdrošināšanas stāžu līdz 1995.gada 31.decembrim 36 gadiem no 2020.gada 1.marta (*lietas 99.lapa*); ar lēmumu Nr.22/2851898 pārrēķināta valsts vecuma pensija sakarā ar uzkrāto pensijas kapitālu periodā pēc pensijas piešķiršanas vai pārrēķināšanas no 2020.gada 1.marta (*lietas 100.lapa*); ar lēmumu Nr.22/2851594 pārrēķināta valsts vecuma pensija sakarā ar apdrošināšanas stāža pārskatīšanu no 2020.gada 1.marta (*lietas 102.lapa*).

Kā tiesas sēdē norādīja pieteicējs, minētos lēmumus aģentūras direktorei pārsūdzēt nevēlas. Tātad administratīvais process iestādē ir noslēdzies ar aģentūras Zemgales nodaļas 2022.gada 11.novembra lēmumu pieņemšanu.

Pieteicējs ir lūdzis tiesu izvērtēt minēto lēmumu tiesiskumu (*lietas 119.-120.lapa*).

Tiesa norāda, ka aģentūras Zemgales nodaļas 2022.gada 11.novembra lēmumu tiesiskuma izvērtēšana jau iekļaujas prasījumā par pārsūdzētā lēmuma tiesiskuma izvērtējumā, jo tas ir viens administratīvais process, kas noslēdzies ar aģentūras Zemgales nodaļas 2022.gada 11.novembra lēmumu pieņemšanu.

Konkrētajā gadījumā nav pamatota pieteicēja atsaukšanās uz Administratīvā procesa likuma 185.panta pirmo daļu, ka pieteikuma iesniegšana tiesā par administratīvā akta atcelšanu, atzīšanu par spēku zaudējušu vai spēkā neesošu aptur administratīvā akta darbību no dienas, kad pieteikums saņemts tiesā.

No minētā izriet, ka Administratīvā procesa likuma 185.panta pirmā daļa noteic administratīvā akta darbības apturēšanas iespējamību saistībā ar konkrētiem pieteikuma priekšmetiem – no pieteikuma par administratīvā akta atcelšanu, atzīšanu par spēku zaudējušu vai spēkā neesošu. Izskatāmās lietas pieteikuma priekšmets ir labvēlīgāka administratīvā akta izdošana un pārsūdzētā lēmuma prettiesiskuma izvērtējums saistībā ar atlīdzinājuma piešķiršanu. Administratīvā procesa likuma 185.panta ceturtās daļas 5.punkts skaidri noteic, ka šā panta pirmā daļa neattiecas uz gadījumu, ja pieteikumu iesniedzis labvēlīga administratīvā akta adresāts, lai panāktu vēl labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu.

[16] Pieteicējs aģentūras darbības prettiesiskumu sasaista ar faktu, ka lēmumus par pensijas piešķiršanu 1998.gadā un 1999.gadā nav saņēmis, par tiem uzzinājis vien 2022.gada 27.jūlijā (*lietas 11.lapa*), līdz ar to nav varējis iebilst pensijas aprēķinā izmantotajam apdrošināšanas stāža lielumam.

Kā jau tika minēts, iestāde lēmumu pieņem, pamatojoties uz personas iesniegtajiem dokumentiem. Tikai pati persona var vislabāk zināt par savas dzīves darba periodiem un sekot līdzi, vai darba stāžs ir fiksēts precīzi. Personas līdzdarbošanās pienākums it sevišķi attiecas uz tādām lietām, kur persona vēlas panākt sev kāda labuma piešķiršanu. Izskatāmajā lietā pieteicējs vecuma pensiju saņēmis kopš 1998.gada 7.jūlija, bet līdz pat 2020.gadam ne reizi nav izrādījis interesi par pensijas aprēķinā izmantotajiem darba stāža periodiem. Tiesa norāda uz principu *vigilantibus iura scripta sunt* (tiesības pieder modrajiem) ? pēc vēršanās iestādē, aģentūra arī pieņēmusi pieteicējam labvēlīgāku administratīvo aktu.

[17] Tiesa vērš pieteicēja uzmanību, ka Senāts, atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas atziņām, vairākkārt norādījis, ka no Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.panta izriet tiesas pienākums argumentēt spriedumu, bet tas nav saprotams kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu. Tiesnešiem ir jāuzklausa visi argumenti, bet viņiem nav pienākuma detalizēti atrunāt jebkuru iesniegumu vai skaidri atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu. Tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa *(*sk. *Senāta 2005.gada 22.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-378/2005 12.punktu, 2010.gada 11.marta sprieduma lietā Nr.SKA-66/2010 14.punktu)*.

Līdz ar to tiesa atrunā vien tos pieteicēja argumentus, kam ir būtiska nozīme izskatāmajā lietā.

[18] Ņemot vērā minēto, tiesa nekonstatē papildu apdrošināšanas periodus, kuri būtu iekļaujami, bet nav jau iekļauti pieteicēja apdrošināšanas stāžā, kas ļautu pārrēķināt piešķirto vecuma pensiju. Līdz ar to nav konstatējami priekšnosacījumi pieteicējam vēl labvēlīgāka administratīvā akta izdošanai un tiesa pārsūdzēto lēmumu atzīst par tiesisku.

[19] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 92.pantā noteiktajam prasījums par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu nav patstāvīgs prasījums. Tas ir saistīts ar pamatprasījumu. Persona administratīvajā tiesā var prasīt nevis vienkārši atlīdzinājumu kā tādu neatkarīgi no kaitējuma avota, bet tikai atlīdzinājumu par tādu kaitējumu, kas nodarīts ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību (sk., piemēram, *Senāta 2007.gada 11.maija sprieduma lietā Nr.SKA-364/2007 17.punktu*).

Pieteicējs lūdz atlīdzināt mantiskos zaudējumus 7000,00 *euro* apmērā, kas radušies saistībā ar ilgstoši nesaņemto pensiju un naudas vērtības kritumu.

Ievērojot, ka pārsūdzētais lēmums atbilst faktiskajiem lietas apstākļiem un ir tiesisks, nav konstatējams no tiesību normām (Latvijas Republikas Satversmes 92.pants, Administratīvā procesa likuma 92.pants un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmā daļa) izrietošs priekšnosacījums (prettiesisks administratīvais akts) zaudējumu atlīdzinājumam, tādējādi pieteikums arī daļā par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu 7000,00 *euro* apmērā ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.–251.pantu un 289.–291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. D/ pieteikuma par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējam pārrēķinātu vecuma pensiju no 1998.gada 7.jūlija, un mantisko zaudējumu 7000,00 *euro* apmērā par laikus nesaņemto pensiju atlīdzinājumu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese R.Migla